

Валерія В. Костинець*

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СФЕРИ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ

Розроблено Стратегію регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності в Україні, в якій висловлюється довгострокове бачення, керівні принципи, стратегічні елементи і цілі для просування сталого розвитку, безпечного та інклюзивного розвитку туризму в Україні і підвищення його привабливості як конкурентоспроможного туристичного напрямку світового рівня. Визначено, що дана Стратегія визначає ключові стратегічні елементи загальнодержавного значення.

Ключові слова: стратегія, економічний розвиток, стратегічне управління, регулювання, сфера туризму та гостинності.

Рис. 1. Літ. 10

DOI: 10.32752/1993-6788-2021-1-237-6-12

Valeriia V. Kostynets

STRATEGIC MANAGEMENT OF TOURISM AND HOSPITALITY'S DEVELOPMENT

The article develops the Strategy for Regulation of Economic Development of Tourism and Hospitality in Ukraine, which expresses long-term vision, guidelines, strategic elements and goals to promote sustainable development, safe and inclusive tourism in Ukraine and increase its attractiveness as a competitive world tourism. It is determined that this Strategy identifies key strategic elements of national importance.

Keywords: strategy, economic development, strategic management, regulation, tourism and hospitality sector.

Peer-reviewed, approved and placed: 10.03.2021.

Постановка проблеми. Ефективність стратегічного управління та державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності багато в чому залежить від того, яким чином на державному рівні підтримується дана галузь. Важливою особливістю управління сферою туризму та гостинності на державному рівні є практична реалізація програм розвитку туристичного сектору та індустрії гостинності та включення даних програм у плани соціально-економічного розвитку країни з наступною розробкою та реалізацією розвитку туризму в окремих регіонах. Слід відзначити, що ефективне державне регулювання сферою туризму та гостинності може стати додатковим фактором для успішного розвитку економіки як країни в цілому, так і кожного окремого регіону, тому формування стратегії державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності України є безумовно актуальним питанням.

Аналіз досліджень та публікацій. Питанню стратегічного управління та державного регулювання економічним розвитком різних галузей національної економіки, в тому числі, сфери туризму та гостинності присвячені напрацювання таких вітчизняних та зарубіжних авторів як А.Ю. Александрова [1-2], О.В. Белякова [3], В.В. Божкова [4], Л.Є. Глаголева [5], Ф.М. Гоу [8],

* Kyiv National University of Technology and Design. Kyiv. Ukraine.

Н. Гуручерн [9], С.М. Домбровська [6], А.С. Чкан [7], С. Ханна [10] та ряд інших. Автори відзначають, що регулювання в сфері туризму передбачає вплив органів державної влади на діяльність господарюючих суб'єктів з метою реалізації соціально-економічних пріоритетів держави в сучасних умовах. Водночас попри наявність достатньої кількості наукових доробків, пов'язаних з питанням функціонування сфери туризму та гостинності, на сьогодні лишається нерозкритою тема державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності з урахуванням функціонування ринку в умовах епідеміологічних загроз та супутніх до них політичних колапсів та економічних криз.

Метою дослідження є формулювання складових стратегії державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності України.

Основні результати дослідження. Стратегія державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності України повинна враховувати п'ять ключових стратегічних елементів загальнодержавного охоплення, в яких реалізація ініціатив та проєктів може допомогти країні отримати соціально-економічні вигоди від сталого розвитку туризму та гостинності. До них відносяться: зв'язок та інфраструктура; якість і стандарти; навчання персоналу та розвиток інтегрованих навичок фахівців сфери туризму та гостинності; діджитал-маркетинг і брендинг; ринкова аналітика.

Зв'язок та інфраструктура. Передбачено націлення Стратегії державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності на забезпечення подальшого спрощення фізичної доступності як України в цілому, так і кожного конкретного регіону та населеного пункту з метою розвитку в'їзного та внутрішнього туризму. В даному аспекті доцільно продовжувати державну політику в наступних напрямках:

- спрощення режиму перетину кордону для іноземних громадян (як у візових, так і у санітарних питаннях, пов'язаних з протидією поширенню COVID-19), удосконалення технологічних засобів перетину кордону людьми і транспортними засобами, а також модернізація інфраструктури і прикордонних служб;

- подальше розгалуження авіасполучення, поромного, залізничного та автобусного сполучення як з іншими країнами;

- поліпшення системи розгалуження громадського транспорту і доступу до нього всіх груп населення, в тому числі туристів з особливими потребами, знаків і показників, інформаційних пунктів, придорожніх послуг, а також наявності якісних туалетів в основних туристичних пам'ятках і зонах відпочинку вздовж туристичних маршрутів;

- відновлення існуючих туристичних активів і розвиток нової туристичної інфраструктури та об'єктів в районах з потенціалом для цілорічної діяльності в рамках пріоритетних туристичних кластерів. Ці ініціативи можуть бути реалізовані за рахунок інвестицій приватного сектору;

- підвищення якості основних послуг, таких як водопостачання, каналізація та управління твердими відходами в міських і сільських районах навколо найбільш відвідуваних туристичних об'єктів пріоритетних туристичних кластерів.

Якість і стандарти. Розробка і впровадження гармонізованих стандартів якості послуг і природоохоронних стандартів відповідно до передової міжнародної практики, в тому числі, в області охорони здоров'я і безпеки, є ключем до підвищення конкурентоспроможності країни як глобального туристичного напрямку і залученню туристів з ринків з високими витратами. Цього можливо досягти шляхом встановлення ефективних і узгоджених стандартів якості послуг.

Навчання персоналу та розвиток інтегрованих навичок фахівців сфери туризму та гостинності. Сфера туризму та гостинності України на сьогодні зазнає суттєвих економічних втрат від серйозних недоліків щодо професійних навичок в туризмі. Посадові особи державного сектору потребують більш спеціалізованих і сучасних знань в питанні розробки ефективних туристичних політик і стратегій, а також в управлінні DESTINACIAMI і цифровому маркетингу, стандартах, правилах безпеки та гігієни, а також політиці, екологічній та соціально-економічній стійкості. Приватний сектор також вимагає вдосконалених знань в області розробки, управління та маркетингу продуктів сфери туризму та гостинності, послуг і вражень. Окрім того, необхідним є поліпшення системи вищої освіти і навчання в даній сфері з метою забезпечення необхідної кількості та і якості випускників, які зможуть задовольнити як поточний, так і майбутній попит з боку роботодавців.

Діджитал-маркетинг і брендинг. Однією з найбільш фундаментальних потреб у сфері туризму та гостинності є створення національного туристичного бренду. Саме це обумовлює необхідність інвестицій в маркетингову діяльність, спрямовану на найбільш перспективні сегменти туризму в Україні.

Ринкова аналітика. Інформація та знання про актуальний стан розвитку туризму та гостинності та події на ринку необхідні для розробки цільових, а також інноваційних продуктів і послуг сфери туризму та гостинності. Поліпшення системи збору і аналізу відповідних даних і статистики, а також наявність знань про поведінку клієнтів мають першорядне значення для підвищення міжнародної конкурентоспроможності сфери туризму та гостинності України.

На сьогодні в Україні відсутня ефективна система збору даних саме окремо у сфері туризму та гостинності, зайнятості персоналу в даній сфері, статистики та збору первинних даних для оцінювання ефективності їх продуктів щодо поточних і майбутніх очікувань клієнтів. Ці недоліки є центральною проблемою, яку можна звести до мінімуму за допомогою ряду кроків, а саме: підтримка в розробці методології обліку чисельності персоналу та кількості зайнятих у сфері туризму та гостинності в Україні; розробка методології для проведення досліджень якості обслуговування клієнтів і структури витрат за туристичними сегментами; розробка методології виміру і моніторингу впливу політики стратегій в сфері туризму та гостинності на національну економіку тощо.

Запропонована Стратегія має визначати ключові стратегічні елементи загальнодержавного охоплення, в яких реалізація регіональних ініціатив і проектів може допомогти країні отримати соціально-економічні вигоди від сталого розвитку сфери туризму та гостинності.

В основу розробки Стратегії державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності в Україні має бути покладено п'ять керівних принципів, а саме:

- 1) пріоритет якості над кількістю для забезпечення екологічної, соціальної та культурної стійкості;
- 2) адаптація до глобальних тенденцій сфери туризму та гостинності в умовах COVID-19 і підвищення її стійкості;
- 3) скорочення регіональних дисбалансів і розширення прав і можливостей на місцях;
- 4) просування багатосезонного туризму через диверсифікацію послуг гостинності і просування туристичних продуктів за різними напрямками;
- 5) прийняття цілісного і поетапного підходу до економічного розвитку сфери туризму та гостинності України з урахуванням подолання наслідків COVID-19.

В свою чергу, пропонуємо поетапний підхід до реалізації Стратегії державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності в Україні (рис. 1).

I етап (2021-2023 рр.) – посилення готовності до економічного розвитку сфери туризму та гостинності. Зосередження уваги на розвитку в'їзного туризму визначено ключовим на цьому етапі з метою формування основи для регулярного залучення туристів з високими витратами з міжнародних ринків в середньостроковій і довгостроковій перспективі. Ініціативи на цьому етапі буде сконцентровано на навчанні персоналу та розвитку інтегрованих навичок фахівців сфери туризму та гостинності, в тому числі за рахунок використання технологій; прийняття і впровадження єдиних стандартів якості туристичних послуг, включаючи вимоги з охорони здоров'я та безпеки туристів, продиктованих COVID-19; поліпшення методології збору даних, статистики та аналізу ринку; розвиток загального бренду національного туристичного продукту.

II етап (2024-2028 рр.) – зростання частки українського ринку туристичних послуг на світовій арені. На цьому етапі основною метою буде популяризація внутрішнього туризму, а також збільшення частки прибуткових міжнародних ринків за рахунок поліпшення зв'язку, інфраструктури у пріоритетних туристичних кластерах. Ініціативи на цьому етапі включатимуть подальший розвиток сектору національних транспортних перевезень за прийнятними ринковими тарифами; розвиток логістичних хабів з функцією транзитних зупинок в пріоритетних кластерах; оцінювання доцільності та створення інвестиційного фонду сфери туризму та гостинності для підтримки приватного сектору, розвиток державно-приватного партнерства, розробка та просування продуктів сфери туризму та гостинності з акцентом на цифровізацію.

III етап (з 2029 р.) – закріплення конкурентного позиціонування на світовому ринку та зростання бренд-активів національного продукту сфери туризму та гостинності. На цьому етапі основною метою має бути посилення розвитку етапів I і II в рамках пріоритетних груп туристичних кластерів і розгляд можливості розширення в бік розвитку вторинних дестинацій /

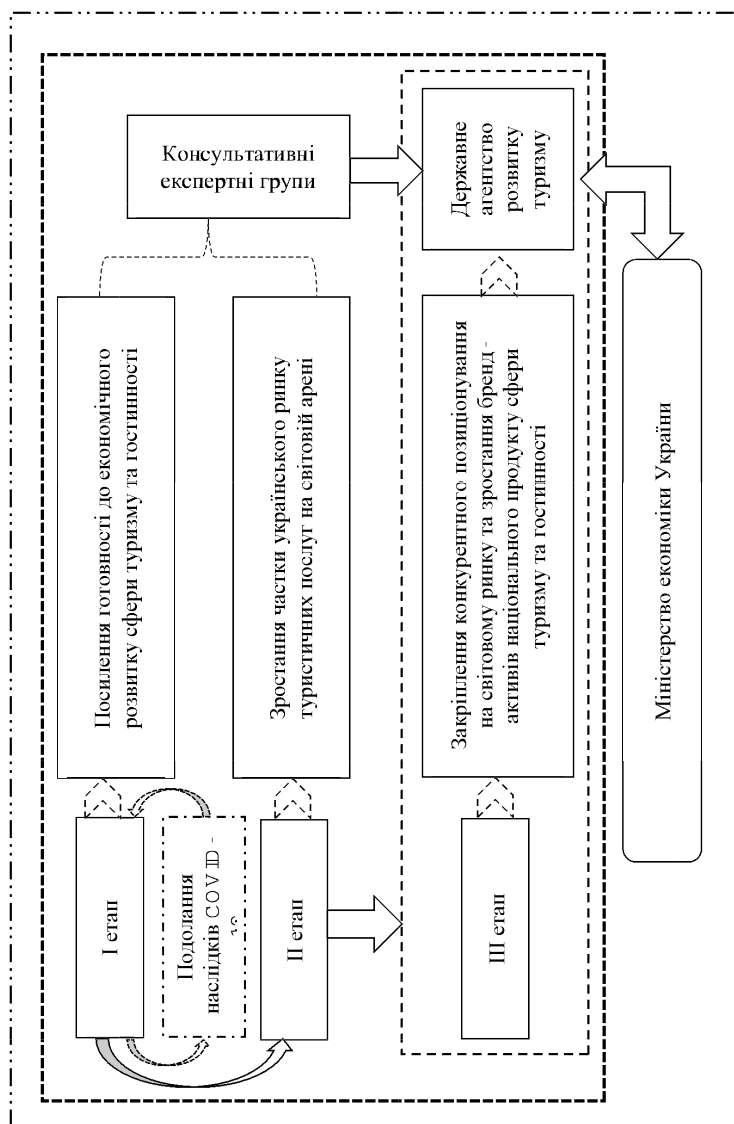

Рис. 1. Структурно-процесний підхід до реалізації Стратегії державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності в Україні, розроблено автором

кластерів (крім пріоритетних кластерів) за умови наявності необхідного попиту і зацікавленості з боку споживачів. Ініціативи на цьому етапі включатимуть просування продуктів сфери туризму та гостинності в рамках пріоритетних кластерів; подальше поліпшення інфраструктури та доступності; розробку нових продуктів сфери туризму та гостинності для подальшої диверсифікації пропозиції різних кластерів.

Висновки. Як підсумок відзначимо, що фінансові ресурси необхідні для реалізації ініціатив і проєктів в рамках Стратегії на регіональному та місцевому рівнях, а також проєктів на національному рівні, які можуть зробити позитивний внесок в загальний розвиток туризму та гостинності. Фінансування є також необхідним для підтримки роботи консультативних експертних груп. Зусилля мають бути спрямовані на мобілізацію більшого фінансування з широкого кола джерел, в тому числі від закордонних та вітчизняних інвесторів, громадських організацій, державного бюджету, приватного сектору.

1. Александрова А. Ю. Геополитический фактор развития туризма. / А.Ю. Александрова, М.В. Крутикова // Туризм и рекреация: фундаментальные и прикладные исследования. Труды XII Международной научно-практической конференции. 2017. С. 146-159.
2. Александрова А.Ю. Актуальные тенденции развития сферы туризма в глобальных городах мира / А.Ю. Александрова // Современные проблемы сервиса и туризма. 2015. Т.9. №2. С. 5-13.
3. Белякова О.В. Методичні засади удосконалення інструментів державного регулювання інноваційного розвитку національної економіки / О.В. Белякова // Ефективна економіка. 2016. № 4. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6339>
4. Божкова В. В. Підходи до вибору управлінських рішень з урахуванням інноваційних ризиків для малих і середніх підприємств / В. В. Божкова, О. М. Дериколєнко // Механізм стратегічного управління інноваційним розвитком: монографія / за заг. ред. О. А. Біловодської. Суми : Університетська книга, 2010. 432 с.
5. Глаголева Л.Э. Формирование модели стратегического управления развитием промышленного туризма в регионе / Л.Э. Глаголева, И.В. Куксова, В.А. Валушкина // Вестник ВГУИТ. 2018. Т.80. №1. С.308-313.
6. Домбровська С.М. Державне регулювання туристичної галузі України: монографія / С.М. Домбровська, О.М. Білотіл, А.Л. Помаза-Пономаренко. Х.: НУЦЗУ, 2016. 196 с.
7. Чкан А.С. Державне регулювання сфери туризму в Україні / А.С. Чкан // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Економічні науки. 2012. №2 (18). Т. 3. С. 276-290.
8. Go F. M. Globalization Strategy in the Hotel Industry / F.M. Go, R. Pine. London and New York: Routledge, 1995. 269 p.
9. Gooroochurn N. The Welfare Effects of Tourism Taxation. / N. Gooroochurn, T. Sinclair. Christel DeHaan Tourism and Travel Research Institute. 2003. P. 1-37.
10. Hanna S.A. Rethinking Strategic Place Branding in the Digital Age. / S.A. Hanna, J. Rowley. NY, 2015. 150 p.

1. Aleksandrova A. Yu, Krutikova M.V. (2017). Geopoliticheskij faktor razvitiya turizma [Geopolitical factor in tourism development]. Turizm i rekreaciya: fundamental'nye i prikladnye issledovaniya. Trudy XII Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii [Tourism and recreation: fundamental and applied research. Proceedings of the XII International Scientific and Practical Conference]. 146–159.

2. Aleksandrova A.Yu. (2015). Aktual'nye tendencii razvitiya sfery turizma v global'nykh gorodakh mira [Current trends in the development of tourism in global cities of the world]. Sovremennyye problemy servisa i turizma [Modern problems of service and tourism]. 2, 5-13.

3. Bieliakova O.V. (2016). Metodichni zasady udoskonalennia instrumentiv derzhavnoho rehulivannia innovatsiinoho rozvytku natsionalnoi ekonomiky [Methodical principles of improving the tools of state regulation of innovative development of the national economy]. *Efektivna ekonomika* [Effective economy]. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6339>
4. Bozhkova V.V., Derykolenko O.M. (2010). Pidkhody do vyboru upravlinskykh rishen z urakhuvanniam innovatsiinykh ryzykiv dlia malykh i serednikh pidpriemstv [Approaches to the choice of management decisions taking into account innovation risks for small and medium enterprises]. Sumy [Sumy] [in Ukrainian].
5. Chkan A.S. (2012). Derzhavne rehulivannia sfery turyzmu v Ukraini [State regulation of tourism in Ukraine]. Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu. Ekonomichni nauky [Collection of scientific works of Tavriya State Agrotechnological University. Economic sciences]. 2 (18), 276-290.
6. Dombrovska S.M., Bilotil O.M., Pomaza-Ponomarenko A.L. (2016). Derzhavne rehulivannia turystychnoi haluzi Ukrainy: monohrafiia [State regulation of the tourist industry of Ukraine: monograph]. Kharkiv [Kharkiv] [in Ukrainian].
7. Glagoleva L.E., Kuksova I.V., Valushkina V.A. (2018). Formirovanie modeli strategicheskogo upravleniya razvitiem promyshlennogo turizma v regione [Formation of a strategic management model for the development of industrial tourism in the region]. *Vestnik VGUIT* [Bulletin of VGUIT]. 1, 308-313.
8. Go F. M., Pine R. (1995). *Globalization Strategy in the Hotel Industry* London and New York.
9. Gooroochurn N., Sinclair T. (2003). *The Welfare Effects of Tourism Taxation*. Christel DeHaan Tourism and Travel Research Institute. 1–37.
10. Hanna S.A., Rowley J. (2015). *Rethinking Strategic Place Branding in the Digital Age*. New York.